

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 32.001 (075.8)
DOI:10.17721/sophia.2019.14.11

О. І. Ткач, д-р політ. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
tio19@ukr.net

ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ В ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Розглядаються складові концепту демократичного управління в країнах Латинської Америки за умов авторитарних та демократичних режимів. Аналізуються авторитарні стратегії економічного та політичного управління в межах правих та лівих режимів. Особливу увагу приділено розвитку політико-економічної теорії в Бразилії, а також проблем "економічного дива" у контексті авторитарного політичного режиму, а також політичних та економічних наслідків авторитаризму в контексті процесів демократичного транзиту.

Ключові слова: політичний режим, політичний процес, глобальні події, економічна криза, південноамериканська фінансова архітектура, інтеграція.

Постановка проблеми. Латиноамериканський Economic Outlook аналізує питання, пов'язані з економічним і соціальним розвитком в Латинській Америці і (ЛАК) Карибському басейні. Щороку з моменту запуску першого видання в листопаді 2007 року в доповіді наводиться порівняння продуктивності ЛАКу з іншими країнами і регіонами по всьому світу, аналізуючи основні проблеми розвитку регіону і висуваючи рекомендації щодо політики, досвіду та передової практики. Концепція вільного ринку як основи розвитку економіки протягом ХХ ст. не користувалася в Бразилії особливою популярністю. Серед бразильських політиків і інтелектуалів, виявилися затребуваними ідеї етатизму, активного державного втручання в економіку. Саме держава сприймалася як системоутворююча сила у вибудовуванні і функціонуванні економічної системи. На цьому тлі ідеї неолібералізму виглядали в Бразилії маргіальними. Західна модель економічного розвитку актуалізували цінність неоліберальної концепції в межах бразильського інтелектуального дискурсу. Одним з теоретиків неоліберальної моделі розвитку є Л. Роке, директор Інституту Мізеса в Бразилії та Діас Мартінс Рафаел. Сучасне наукове співтовариство в Бразилії є фрагментованим, хоча частина авторів вважає за можливе писати в категоріях кейнсіанського консенсусу, пов'язано з визнанням необхідності державної участі в управлінні економікою. Політичні зміни, відносна економічна стабільність десятиліття призвели до деякого перегляду ортодоксальної кейнсіанської концепції управління економікою. У цій ситуації намітилися тенденції до відмовлення від кейнсіанської парадигми, ревізії, наприклад, в працях бразильського дослідника Ж. Олівейри.

Актуальність дослідження. Інститут розвитку країн Латинської Америки фокусується на аналізі збільшення розриву між громадянами і державними установами, про що свідчить зниження довіри, відсутність хороших робочих місць з зниженням задоволення ключовими державними послугами, такі як охорона здоров'я та освіта. У доповіді стверджується, що цей зростаючий розрив послаблює соціальний контракт в регіоні, а також, що відносини держава-громадяни-ринок мають бути побудованими через переосмислення інститутів підвищення інклюзивного зростання і створення держави, бути надійшим, ефективнішим і дієвим, перспективним.

Підхід М. Понтес (Pontes de Miranda), Франсіско Кавалканти (Francisco Cavalcanti), Л. Роке визначає, що держава не є ефективним менеджером, будучи не в змозі управляти економікою і забезпечити економічний

ріст. Л. Роке вважає, що держава не в змозі розв'язувати економічні проблеми, пов'язані з боротьбою проти бідності, наркоторгівлі і злочинності. Роке намагається культивувати в Бразилії ідеї, запропоновані в рамках "австрійської школи". На думку Л. Роке, значна частина бразильських економістів має етатистські погляди на розвиток економіки. Тому Бразилія не зовсім готова адекватно сприймати ідеї вільного ринку, культивовані "австрійською школою". Л. Роке визначив, що в Бразилії зусиллями економістів-етатистів сформований перевернутий образ вільного ринку як "системи, за якої могутні фінансові чиновники, великі корпорації вільні робити усе, що їм здумається без найменшої поваги до закону, інвесторів і споживачів".

Наприклад, С. Дінерштейн (Cecilia Dinerstein), Ж. Олівейра вважають, що різні економічні режими керували бразильською економікою з різною ефективністю і результативністю: "останні двадцять років демократії не принесли значних дивідендів у плані економічного зростання. У попередні двадцять років диктатури до бразильської економіки був не лише більш високий середній рівень щорічного зростання, але і зниження інфляції. Це не означає, що країна повинна відмовитися від зростання після завоювання демократизації у вісімдесятих роках". Ж. Олівейра підкреслював, що "бразильський досвід розвитку свідчить не користь співвідношення економічного зростання і демократії".

Дослідження проблеми науковцями. Наукова доповідь була скоординована Хуан Васкес Замора, економістом відділу Центру розвитку ОЕСР (Європейської комісії та Центру розвитку Організації економічного співробітництва та розвитку, авторами, у тому числі: Адріана Арреаза (Adriana Arreaza) (CAF), Роландо Авенданьо (Avenidaño) (ОЕСР), Хуан Карлос Бенітес Моліна (ОЕСР), А. Кайседо (ОЕСР), Паула Серутті (ОЕСР), Кейджі (Injoue) (ЕКЛАК), Ангель Мелгізо (ОЕСР), Н. Монтойя (ОЕСР), Себастьян Ньето Парра (ОЕСР), Хосе Рене Ороско (ОЕСР), Астрід Пінеда (ОЕСР), Себастьян Ровіра (ЕКЛАК), Магалі Сол (ОЕСР), Даніель Тітелман (ЕКЛАК) і Хуан Васкес Замора (ОЕСР), Юлія Пеппіно (ОЕСР). Бразильськими дослідниками підкреслюється, що "диктатура і демократія можуть як сприяти, так і перешкоджати економічному зростанню, тоталітарні режими можуть призводити до швидких змін в економіці, що, наприклад, було в Чилі за Піночета. Подібні зміни нездійсненні в демократичних режимах". Риторика є характерною для деяких бразильських економістів, не свідчить про кризу демократії. У зв'язку з цим

Ж. Олівейра вказує на те, що "розв'язання економічних проблем не полягає у відмові від демократії, але в її реформуванні в бік ефективності в досягненні економічного зростання". Наприклад, Л. Роке схильний позиціонувати капіталізм за цінностями вільного ринку, як ефективну модель розвитку: "більшість із нас віддають перевагу капіталізму, він є кращою і моральною економічною системою з усіх можливих, капіталізм заснований на цінностях західної цивілізації, іудео-християнського одкровення, аристотелевської філософії і доповіді римської політичної традиції і римського права, капіталізм є системою вільного підприємництва та вільного ринку, що поважає права людини". Аналізуючи особливості розвитку ринку в Бразилії, Л. Роке вважає, що протягом ХХ ст. державне втручання призвело до вкрай негативних наслідків: у країні сформувався державний капіталізм як "корумпований".

Серед дослідників проблеми були: Анхель Мелгізо (Melguizo), керівник Групи Латинської Америки і Карибського басейну в Центрі розвитку ОЕСР, Маріо Пецціні, директор Центру розвитку ОЕСР, Федеріко Воналіа, заступник директора Центру розвитку ОЕСР. Внесок ЕКПАК керував Себастьян Ровіра, співробітник з економічних питань, Даніель Тітелман (Titelman), директор виробничого відділу розвитку; від САФ (Банк розвитку Латинської Америки), розвиток банку Латинської Америки аналізувала А. Арреаса (Adriana Arreaza), директор з макроекономічних досліджень.

Виклад основного матеріалу. На думку дослідників, у Бразилії кращою є демократична модель розвитку, що, імовірно, свідчить про значний ступінь розвитку і консолідації політичної ідентичності. С. Л. Невес (Silva Ligia Neves), Ж. Олівейра вважають, що демократичний режим володіє великим адаптаційним потенціалом у випадку економічної кризи [1, с. 7]. Аналізуючи особливості державної участі в економіці, Ж. Олівейра вказує на важливість регулювання з боку влади фінансового ринку країни [2, с. 12].

Аналізуючи роль держави в економіці, Ж. Олівейра вважає, що більшість політичних еліт, що перебувають при владі в Південній Америці, здатні і зацікавлені у втручанні винятково на національному рівні. Ж. Олівейра констатує, що, незважаючи на розвиток південноамериканської інтеграції, країни регіону реально не виявляють інтересу до втрати своєї економічної незалежності, що виливається в "повну відсутність політичної свободи для сприяння і заохочення інтеграції". З іншого боку, участь Бразилії в регіональній економічній інтеграції має здатність поставити під сумнів значну етатистську традицію управління економікою, про що, наприклад, свідчать тенденції до лібералізації і більшої відкритості бразильської економіки, що виникли в період президентства Ж. Сарненя [3, с. 9].

Бразилія стала лідером серед країн, які інвестують в аргентинську економіку, головним чином за рахунок інвестицій в автобудування. Однак, до середини "нульових" років інтерес бразильців був спрямований, насамперед, на придбання вже існуючих компаній, а не на створення нових виробництв. Наприклад, нафтова компанія Petrobras у 2003 р. придбала аргентинську компанію Perez Compan. Сума угоди склала 1 млрд. дол. У 2005 р. бразильська компанія Camargo Correa купила за 1 млрд дол. аргентинську цементну компанію Loma Negra. У 2009 р. бразильська гірничодобувна компанія Vale do Rio Doce придбала аргентинську компанію Activos del Rio Tinto. Сума угоди склала 850 млн дол.

Бразильських інвесторів, які працюють на аргентинському ринку, можна розділити на дві основні групи: національні бразильські компанії і транснаціональні компанії, які мають регіональне представництво в Бразилії. Компанія Companhia Belga Mineira, яка входить до складу Grupo Arcelor Brasil контролюється індійсько-англійською групою Mittal Steel. До цієї групи компаній також можна віднести AmBe, що утворилася в результаті злиття двох основних бразильських пивоварних компаній, контролюється бельгійською фірмою Interbrev. Наприклад, у 2010 р. приплив інвестицій із Бразилії в Аргентину перевищив приплив інвестицій з будь-якої іншої країни і склав 1645 млн дол. Очікувалося, що експансія бразильського капіталу в Аргентину, судячи з плану 2011 р. продовжуватиметься. Зокрема, компанія Petrobras оголосила про намір інвестувати в 2011–2015 р. 1,1 млрд дол. у розробку родовищ газу в провінції Санта-Крус. Гірничодобувна компанія Vale do Rio Doce планувала вкласти 5,93 млрд дол. у розробку найбільшого у світі родовища калію, розташованого в провінції Мендоса. Однак у зв'язку з економічними труднощами, пережитими бразильською економікою, ці плани поки не реалізовані. Сума накопичених в Аргентині бразильських інвестицій скоротилася з 6759 млн дол. у 2011 р. до 5485 млн дол. у 2014 р.

Дослідники, аналізуючи інтеграційні процеси, висловлює думку, що вони не створюють нових реально діючих механізмів для державного регулювання економіки, що пов'язано з тривалістю інтеграції і безперспективністю спроб деяких латиноамериканських держав прийти до "великої" інтеграційної угоди, минаючи консультації щодо ролі держави на мікроекономічному рівні. На думку Ж. Олівейра, участь Бразилії в процесах інтеграції, що фактично виливаються в лібералізацію торгівлі, сприяє не лише появі нових складностей для бразильської економіки, але і створює можливості для збільшення економічного зростання, що буде можливо винятково у випадку збереження значних державних позицій у сфері економіки [4, с. 11].

На думку Себастьяна Ньето Парра та Ж. Олівейра, держава має здатність ефективного регулювання економіки на національному рівні за умови, якщо політичні еліти виявляються в стані пропонувати не "пакети реформ", але будуть здатні розробити ефективну "стратегію зростання". Автор, аналізуючи економічні ініціативи держави, вважає, що "пакет і стратегії є різними речами. Пакет є комплексом заходів різного характеру. Його редагування дає помилкове враження, що влада починає необхідні кроки". Стратегія економічного розвитку, що спрямовується державою, на думку дослідника, має містити не лише чітко сформульовану мету економічної політики, але й усвідомлення тих проблем, з якими зіштовхується економіка Бразилії, але і заходи, спрямовані на їхнє подолання. Автор наполягає на тому, що регулювання фінансової і банківської діяльності може вплинути на розвиток бразильської економіки загалом, тому що буде, з одного боку, сприяти скороченню бюджетного дефіциту, а, з іншого, може призвести до скорочення залежності Бразилії від іноземних кредиторів. Дослідник підкреслив, що "скорочення зовнішньої залежності не відбудеться дуже швидко", вважаючи, що державі варто вирішити ряд задач, пов'язаних з розвитком галузей національної економіки, залежних від міжнародної кон'юнктури, що, наприклад, належить до туризму, а також міжнародних перевезень, пов'язаних із виходом бразильських виробників на зовнішні ринки [5, с. 4].

Вихід на зовнішні ринки, як вважає Ж. Олівейра, залежить від конкурентноздатності бразильських виробників. Цей процес має і зворотний бік, що пов'язано з ціною відкритості бразильської економіки для приватного сектора, з його здатністю або нездатністю протистояти зовнішнім конкурентам. У подібних ситуаціях державі варто відігравати стимулюючу роль, спонукаючи бразильські корпорації, виробляти не лише більш дешево, але і якісну продукцію, що жадає від держави не лише гарантій стабільності, але також інвестицій і інновацій.

Вихід на зовнішні ринки дослідник пов'язує з політичною ситуацією, думаючи, що на ряді американських держав (США, Бразилії й Аргентині) є відповідальність, оскільки вони можуть бути визнані демократіями, що відбулися, тоді як в інших країнах Латинської Америки демократичні традиції тендітні і нестабільні. Аналізуючи участь держави в розвитку туризму, дослідники визначають ті економічні зміни, які пов'язані з європейською інтеграцією і переходом значної частини країн-членів ЄС на євро. Від переходу на євро в однаковому ступені не виграли ні бразильські туристи, ні економіка США, що змушена більш активно конкурувати з європейською. За цієї ситуації в Бразилії з'являється шанс вплинути на розвиток внутрішнього туризму.

Автор монографії вважає, що здійснюючи політику державного втручання і регулювання, бразильські політичні еліти змушені враховувати глобальний вимір інтеграційних процесів, пов'язаних із формуванням низки конкуруючих валютних зон у межах світової економіки. Інструментом державного регулювання в цьому випадку є політика, що здійснюється Центральним Банком як представником держави на ринку. На думку Ж. Олівейри, варто зберігати роль держави в регулюванні банківської діяльності, що пов'язано з нестабільністю ринку, як внутрішнім коливанням, так і зовнішнім впливом. Ж. Олівейра вважає, що роль держави не має обмежуватися лише втручанням, хоча значних інтервенцій на банківському ринку варто уникати. За цієї ситуації держава має виступити як гарант збереження валютного курсу [7, с. 14].

На думку А. Арреаса та Л. Роке, державний протекціонізм в галузях економіки сприяє зменшенню рівня конкуренції, зближенню державних службовців з партійними групами і бізнесом-співтовариством. У цій ситуації формується економічна і політична модель, що є фашистською на думку бразильських неолібералів, який інтерпретується Л. Роке як "змова між державою і великим бізнесом". Тому відповідальність за появу в ХХ ст. тоталітаризму бразильські неоліберальні економісти, подібно європейським попередникам, схильні перекладати на державу, що ініціювала обмежене відмовлення від ринку. Дослідники намагалися довести економічну неефективність державної участі в економіці.

Роландо Авендано та Л. Роке визначили, що втручання держави є вкрай неефективним, тому що призводить до зростання державних витратків. Проблеми витрат держава схильна розв'язувати за рахунок збільшення податків. Вони оцінюють податки не лише як інструмент державного контролю над суспільством, але і як форму державного примусу. Податки трансформуються в "знищення матеріальних цінностей". В іншій зі своїх статей Л. Роке є радикальним, наполягаючи на тім, що "оподаткування є порушенням права власності" [1, с. 7].

На думку бразильського неоліберального теоретика, системоутворювальною категорією економіки має бути приватна власність, що є "сферою вирішення будь-яких конфліктів". З іншого боку, на думку Л. Роке, держава не в змозі здійснювати ефективну політику в сфері боротьби з безробіттям, що спроби втручання призведуть до зростання і зміцнення неформальних зв'язків, сприяючи посиленню тіньової економіки і застосуванню методу так званого "безквиткового проїзду" – фактично неінституціоналізованої участі в економіці, що не має легітимних підстав. Він визначає спроби держави боротися з безробіттям як неефективні. Термін "безквитковий проїзд" щодо економіки широко використовується в економічній антропології. На думку німецького дослідника Хайко Шрадера, за ними варто розуміти економічні тактики і стратегії, що "в індивідуальній перспективі раціональні", тобто приносять дохід, але "суперечать груповій солідарності", не підкоряючись чинним нормам і законам [2, с. 9].

Кількість постійних робочих місць у легальному секторі економіки зменшилась на 0,3 %. Неформальний сектор економіки засвідчив стале зростання кількості робочих місць у 2 %. Це свідчить про нездатність економіки, вибудованої в межах етатистської моделі, конкурувати з альтернативними економічними системами, що, географічно розміщуючись на території Бразилії, не є частиною бразильської національної економіки. Саме тому він підкреслює, що держава не володіє достатніми правовими підставами для встановлення правил гри в сфері економіки. Дослідники визначили, що протягом ХХ ст. бразильська економіка розвивалася неефективно, а державне втручання мало негативні наслідки [3, с. 4].

У неоліберальній концепції етатизм бразильських еліт є причиною "неправильності" суспільства, схильного сподіватися не на свої сили, а розраховує на допомогу держави. Єдиний універсальний засіб для порятунку й оздоровлення економіки полягає в поверненні до ринку, заснованому на принципах вільної конкуренції. Л. Роке вважає, що максимальне скорочення державної участі в економіці, повернення до вільної конкуренції, дерегулювання, приватизація морських портів і міжнародних аеропортів призведе до позитивного ефекту, що, наприклад, сприятиме іноземним інвестиціям [5, с. 7].

Спроби держави втручатися в економіку інтерпретуються дослідниками як антидемократичні, як крок убик тоталітаризму і відмовлення від демократії, насамперед – свободи в сфері економіки. На думку Л. Роке, державі варто різко скоротити своє втручання в економіку, зробивши ставку на її послідовну лібералізацію, наприклад – у сфері легалізації торгівлі наркотиками і зброєю. Державне втручання в економіку не сприяє розвитку національної промисловості, приводячи до результатів, наприклад, деіндустріалізації Бразилії. Згідно з Л. Роке між ростом державної участі в управлінні економікою і "ерозією національної промисловості" існує безпосередній зв'язок.

На думку дослідника, держава не лише не має права, але і не в змозі втручатися в економіку, наприклад – в обмінні курси валют. Відповідно до концепції Л. Роке, плаваючі валютні курси краще відбивають потреби розвитку економіки, ніж курси, зафіксовані державою. Аналізуючи особливості монетарної політики Бразилії, Л. Роке констатує, що спроби уряду зміцнити національну валюту продиктовані політичними амбіціями, а не

економічними потребами. Дослідники визначали, що слабка валюта є вигідною для Бразилії, ніж міцна, вона може бути слабкою стосовно інших валют, але зберігає високу купівельну спроможність у межах країни.

Дослідники визначають, що будь-які спроби влади встановлювати стабільні валютні курси неминуче призведуть до зростання інфляції й економічних криз. Неефективність економічної політики, ініціатором якої є держава, на думку дослідників, пов'язана і зі зростанням корупції, зрощуванням політичних еліт з бізнесом. Цей процес відповідно до концепції бразильського ліберала небезпечний тим, що еліти поєднуються не з усіма бізнес-групами загалом, але з окремими його сегментами, що автоматично ставить у нерівноправний стан їхніх конкурентів, позбавлених державної підтримки. Визначаючи на неефективність бразильської поліції, пише про необхідність розвитку і заохочення приватних ініціатив у сфері безпеки, у тому числі – і економічної. Даніель Тітелман та Л. Роке визначили, що політика уряду в сфері економіки є неефективною і помилковою, що відбивається у відповідній реакції – зростанні злочинності, збільшенні кількості незаможних.

Висновки. Дослідники вважають, що політичні еліти не повною мірою використовують ті нові переваги, які бразильської економікою через її участь у регіональній інтеграції. Бразильський дослідник констатує, що Бразилії слід було б виступати як ініціатор поглиблення інтеграції, координуючи діяльність бразильських корпорацій у різних галузях національної економіки. Зокрема, саме держава може, як вважають дослідники, стати ініціатором перебудови інфраструктури, що в перспективі може призвести до економічного зростання. З іншого боку, державі варто стимулювати розвиток бразильської промисловості, використовуючи переваги пов'язані з інтеграцією. Дослідники визначають, що "середній і вищий клас намагаються вижити за допомогою механізмів, якими вони звикли користуватися, а бідняки і поліцейські як і раніше гинуть як таргани під струменем інсектициду" [3]. Така ситуація склалася, на думку бразильських неолібералів, через те, що неформальні лідери, фактично лідери злочинних кланів, можуть підкорити державний апарат. Агенти держави, які приймають економічні рішення є корумпованими, тому що сама участь держави в економіці призводить до зрощування політичних і бізнес-еліт.

Бразилії через нерозв'язані структурні і соціально-економічні проблеми не вдалося досягти значного прогресу в створенні сприятливого інвестиційного клімату порівняно з іншими країнами Латинської Америки. Водночас варто визнати, що в останні роки країна стає усе більш привабливою для іноземних інвесторів, серед яких на ведучі позиції вийшли компанії зі США. Поступово набирає обороти експансія китайського капіталу, що відіграє помітну роль в інвестиційному співробітництві. Що стосується вивозу капіталу за рубіж, то по цьому показнику відстає інших країн. Її частка в експорті капіталу дорівнює 32 %. Тому Бразилію зараховують до нетто-імпортерів інвестицій. Зовнішньоекономічна стратегія є симбіозом з експортної моделі розвитку та імпортозаміщуючої індустріалізації. Позитивну роль зіграла

девальвація національної валюти, однак її ефект мав короткостроковий характер. Економіка ще раз продемонструвала залежність від екзогенних факторів таких, як рівень цін світового ринку на сільськогосподарські товари і промислові товари сільськогосподарського призначення, а також від економічного становища основних імпортерів товарів (КНР).

Список використаних джерел:

1. *Nolte Detlef*. Latin America's New Regional Architecture: A Cooperative or Segmented Regional Governance Complex? / Detlef Nolte // Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research. – 2014. – Paper № RSCAS 89.
2. *Slaughter Anne-Marie*. Transgovernmental Networks and Emerging Powers / Slaughter Anne-Marie and Thomas N. fn Hale // Raising States, Rising Institutions: Challenges for Global Governance. – 2010.
3. *Alexandroff Alan S.* Transgovernmental Networks / Alan S. Alexandroff and Andrew Fenton Cooper // Info The SAGE : Handbook of Governance. – Brookings Institution Press., 2010. – P. 342–352.
4. *Roque L.* Algumas considerações sobre capitalismo, livre mercado e bolsa de valores Roque [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mises.org.br/Article.aspx?id=372>.
5. *Roque L.* Aflições cambiais [Electronic resource] / L. Roque. – Mode of access: <http://www.mises.org.br/Article.aspx?id=419>.
6. *Kingstone P.* The Political Economy of Latin America: Reflections on Neoliberalism and Development After the Commodity Boom / Peter Kingstone. – London, 2017.
7. *Stalder Felix*. Manuel Castells. The Theory of the Network Society / Felix Stalder. – Cornwall, 2006.
8. *Comini Nicolas*. The New Right Governments Empty Chair Strategy at UNASUR-2018 [Electronic resource] / Nicolas Comini and Jose Antonio Sanahuja. – Mode of access: <https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/new-right-governments-empty-chair-strategy-at/>
9. *Hoffmann Anne Marie*. Venezuela, the Crisis and South American Regionalism / Anne Marie Hoffmann // Boletín Del ISIAE 60. – Buenos Aires, 2015. – P. 26–33
10. *Smith Peter H.* Democracy in Latin America: Political Change in Comparative Perspective / Peter H. Smith. – New York : Oxford University Press, 2012. – 377 p.

References:

1. *Nolte Detlef*. Latin America's New Regional Architecture: A Cooperative or Segmented Regional Governance Complex? / Detlef Nolte // Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research. – 2014. – Paper № RSCAS 89.
2. *Slaughter Anne-Marie*. Transgovernmental Networks and Emerging Powers / Slaughter Anne-Marie and Thomas N. fn Hale // Raising States, Rising Institutions: Challenges for Global Governance. – 2010.
3. *Alexandroff Alan S.* Transgovernmental Networks / Alan S. Alexandroff and Andrew Fenton Cooper // Info The SAGE : Handbook of Governance. – Brookings Institution Press., 2010. – P. 342–352.
4. *Roque L.* Algumas considerações sobre capitalismo, livre mercado e bolsa de valores Roque [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mises.org.br/Article.aspx?id=372>.
5. *Roque L.* Aflições cambiais [Electronic resource] / L. Roque. – Mode of access: <http://www.mises.org.br/Article.aspx?id=419>.
6. *Kingstone P.* The Political Economy of Latin America: Reflections on Neoliberalism and Development After the Commodity Boom / Peter Kingstone. – London, 2017.
7. *Stalder Felix*. Manuel Castells. The Theory of the Network Society / Felix Stalder. – Cornwall, 2006.
8. *Comini Nicolas*. The New Right Governments Empty Chair Strategy at UNASUR-2018 [Electronic resource] / Nicolas Comini and Jose Antonio Sanahuja. – Mode of access: <https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/new-right-governments-empty-chair-strategy-at/>
9. *Hoffmann Anne Marie*. Venezuela, the Crisis and South American Regionalism / Anne Marie Hoffmann // Boletín Del ISIAE 60. – Buenos Aires, 2015. – P. 26–33
10. *Smith Peter H.* Democracy in Latin America: Political Change in Comparative Perspective / Peter H. Smith. – New York : Oxford University Press, 2012. – 377 p.

О. И. Ткач

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ЭВОЛЮЦИЯ ИДЕИ НАЦИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ В ЛАТИНОАМЕРИКАНСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ МЫСЛИ

Рассматриваются проблемы политического менеджмента как политического и экономического управления – в авторитарных режимах XX столетия. Анализируются авторитарные стратегии экономического и политического управления в рамках правых и левых режимов. Показаны истоки авторитарной модели экономического менеджмента. Особое внимание уделено развитию политико-экономической теории в Бразилии, а также проблемам "экономического чуда", связанного с авторитарными политическими режимами, а также политическому и экономическому наследию авторитаризма в контексте процессов демократического транзита. Участие государства в управлении экономикой авторитарных режимов генетически и интеллектуально было связано с более ранней европейской либеральной политической традицией, не являясь исторической случайностью и отклонением от норм развития европейской политической и экономической модели.

Ключевые слова: политический процесс, внешнеполитический курс, стратегии развития, государство.

Oleh Ivanovych Tkach

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EVOLUTION OF THE IDEA OF NATIONAL SELF-DETERMINATION IN SOCIOPOLITICAL THOUGHT OF LATIN AMERICA

In the article management problems are examined part of concept – political and economic management – in the authoritarian modes. An author analyses authoritarian strategies of economic and political management within the framework of the right and left modes. The sources of authoritarian model of economic management are shown. The legislation is supposed to provide privileges to foreign investors: firstly, additional privileges granted at the initial stage of the investment process for any region of the country and type of economic activity, including the return of deductible VAT and / or accelerated depreciation of fixed assets and infrastructure; zero import tariff for import of means of production into the country, which is an integral part of the investment project. Favorable conditions for investing in the development of priority sectors such as mining, automotive, software, biotechnology, forestry, tourism production. Favorable conditions for investing in the provincial economy, including dismissal from local offices, state support for projects, promotion and financing of provincial property, and the provision of public services for preferential prices. The development and implementation of investment policy in Argentina is carried out by the Ministry of Planning, Public Investment and Services, established, when N. Kirchner became President of the country. Researchers managers consider that the political elite does not fully use the new benefits that Brazilian economy through its participation in regional integration. A Brazilian researcher states that Brazil should act as an initiator of deepening integration, coordinating the activities of Brazilian corporations in various sectors of the national economy. In particular, the state itself can, as researchers believe, initiate the restructuring of infrastructure, which in the long run can lead to economic growth. On the other hand, the state should stimulate the development of the Brazilian industry by taking advantage of the integration benefits. Researchers find that "middle and upper class are trying to survive through the mechanisms they are used to, and the poor and the police are still killed as cockroaches under the current of insecticide". According to Brazilian neoliberal in the fact that opinion leaders, the de facto leader of criminal clans, can conquer the state apparatus. State taking economically and solutions are corruption because the same state participation in the economy leads.

Key words: democracy, political process, global events, associated construction, effective source, government.